

Een madeliefje op een molm vol lijken

Over de dood en het graf van Nicolaas Beets

In 1887 schreef Nicolaas Beets (1814-1903), bekend van zijn *Camera obscura* (1839), het gedicht 'Een kerkhofwandeling'. Daarin blikt hij terug op een bezoek aan een begraafplaats. Terwijl zijn kleinzoon lacht en springt, richt hij de blik omlaag, en bepeinst de vergankelijkheid van het leven. Hij vermaant het kind, maar het luistert niet. Dan begrijpt de oude dichter dat God hem iets wil laten zien: *En uit denzelfden molm gevoed / Waarin zoo vele lijken lagen, / Hield Madeliefje 't oog vol gloed, / Ten heldren hemel opgeslagen*. Die boodschap is kenmerkend voor de optimistische dominee-dichter: we moeten niet naargeestig mijmeren over 'wormen, stof en asch', maar God danken dat er altijd weer nieuwe bloemen groeien.

Beets zelf overleed op 13 maart 1903, rond half vijf 's middags, in zijn woning in Utrecht, 88 jaar oud. Zijn dood kwam niet als een verrassing, want sinds het einde van februari – nadat de schrijver getroffen was door een beroerte – hadden veel kranten vrijwel dagelijks over zijn verslechterende toestand bericht.

Nicolaas Beets op zijn doodsbed, 1903. Foto UB Leiden: Beets-collectie.

Duizenden aanwezigen

Beets' begrafenis vond plaats op dinsdag 17 maart 1903 rond half twaalf, op de Algemene Begraafplaats in Utrecht. Al vroeg begaven groepen mensen zich ernaartoe, aldus het *Algemeen Handelsblad*: 'Door geheel de stad, langs den weg van het sterfhuis in de Boot[h]straat tot [de] Tolsteeg, waren de menschen saamgestroomd en zagen eerbiedig, de hoofden ontbloot, het lijk van den geëerbiedigden burger, waarachter zeventien volgkoetsen kwamen, grafwaarts brengen.'

Op het kerkhof was het een drukte van jewelste; men repte van duizenden aanwezigen. Sommigen klommen zelfs in bomen om alles te kunnen zien. Desondanks verliep de plechtigheid rustig, zodat de politie niet hoefde in te grijpen.

Palmtak

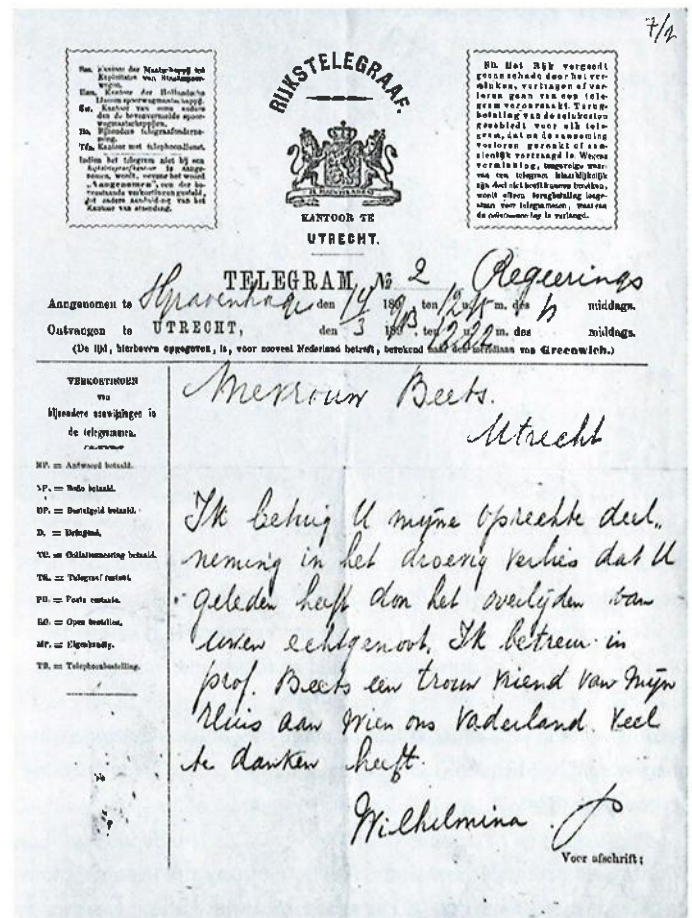
Door een dikke haag van mensen werd de kist naar de groeve gedragen, en werd Beets herenigd met zijn eerste

echtgenote Aleide van Foreest, die in 1856 was overleden (hij was hertrouwd met haar zuster Jacoba, die in 1911 zou overlijden). Op het graf werd een eenvoudige grijze steen geplaatst met de tekst: 'God is mijn licht'.

Hoewel Beets erg van bloemen had gehouden, bevatte zijn rouwadvertentie de woorden: Geen bloemen. De professor had een sobere uitvaart gewenst. Er waren slechts twee stukken bezorgd. Koningin-moeder Emma had een krans gestuurd en Wilhelmina liet een palmtak bezorgen, die na de uitvaart op Beets' grafsteen werd gelegd. Die lag daar echter niet lang, want er werden steeds stukjes vanaf gesneden door bezoekers van het kerkhof. Daarom liet de weduwe het restant van de palmtak naar huis brengen, om het aan de voet van de buste van haar man te leggen. Nadien schijnt de tak te zijn vervangen door een gietijzeren exemplaar. Tot in de jaren negentig van de twintigste eeuw zou die zich op Beets' graf hebben bevonden, totdat hij ontvreemd werd en spoorloos verdween.

In 2016 werd het gerestaureerde graf onthuld, en nu ziet het er weer mooi uit. Wie het bezoekt, kan, als hij geluk heeft, oog in oog komen te staan met een madeliefje, bovenop een molm van lijken.

Rick Honings, universitair docent moderne Nederlandse letterkunde, Universiteit Leiden

Het telegram van koningin Wilhelmina met condolances aan de echtgenote van Nicolaas Beets, 14 maart 1903. Foto UB Leiden: Beets-collectie